

Dílna čtení jako příležitost k rozvíjení čtenářských dovedností u žáků

JIŘINA MAJEROVÁ, JINDŘIŠKA POKORNÁ

V 7. díle seriálu se dozvíte, že pokud učitel dobře sleduje a vyhodnocuje čtenářské preference a potřeby žáků, může dílny čtení systematicky využívat k rozvíjení rozmanitých čtenářských dovedností.

Žáci v rámci dílen čtení zakouší čtenářské prožitky, které jim nabízí beletrie různých žánrů a sdílení čtenářské odezvy ve čtenářském společenství spolužáků. Mohou se však rovněž zlepšovat v různých čtenářských dovednostech, které jim následně pomáhají v lepším učení.

Jindřištiny první zkušenosti s dílnami čtení

Mé prvotní setkání s dílnami čtení přineslo nadšení z toho, že si každý může ke svému čtení vybrat knihu, která ho zajímá, oslovuje, kterou ho jednoduše baví číst. Četla jsem tedy se svými žáky různé knihy, sdíleli jsme si dojmy z četby, vyprávěli, co se v knize stalo, a přemýšleli nad postavami. Někdy šlo o volné čtení, kdy bylo na žácích, o čem budou po četbě mluvit, jindy jsem se opírala o různé grafické organizéry. Postupem času jsem si začala uvědomovat, že mi chybí hlubší promyšlení toho, jak v dílnách čtení postupovat, jak vědomě rozvíjet čtenářství žáků. Přemýšlela jsem nad tím, jak dílny čtení účelně zapojit do celoročního tematického plánu českého jazyka, jak je propojit i s dalšími předměty, které učím. Zásadní pro mě byla chvíle, kdy se mi do rukou dostalo Čtenářské kontinuum¹, které konkrétně pojmenovává čtenářské dovednosti a popisuje úrovně, na základě kterých lze žákovo čtenářství rozvíjet.

Rozvíjení čtenářských dovedností žáků v dílně čtení

K mnoha z těchto dovedností lze žáky vést právě prostřednictvím dílny čtení a Čtenářské kontinuum může učitelům pomáhat plánovat jejich rozvoj systematicky.

V dílnách se žáci učí například to, jak si vybírat stále náročnější knihy pro vlastní potěšení a obohacení i z hlediska účelu čtení. Učí se samostatně vyjadřovat pocity a vlastní mínění týkající se textu a opírat je o informace, myšlenky a ilustrace v něm. Mohou přemýšlet o autorském záměru textu a o tom, jaká je jeho účinnost u různých adresátů.

V dílně čtení se žáci rovněž učí určovat význam složitějších slov a slovních spojení podle toho, jak jsou v textu užity. Učí se analyzovat, jak může uspořádání beletristického textu přispívat k jeho významu a účinku na čtenáře. Učí se vyhodnocovat, jak perspektiva vypravěče nebo toho, kdo text podává, ovlivňuje způsob, jak jsou popsány události v textu. Učí se pojmenovávat, jak se na události mohou dívat různé literární postavy ze svého úhlu pohledu a za okolností, do kterých jsou zasazeny. Učí se poznávat, jak vizuální prvky jako obrázky, piktogramy, nákresy apod. přispívají k porozumění a interpretaci textu a jak mohou být využívány k ovlivňování nebo přesvědčování čtenáře.

Jindřiščin posun ve vnímání potenciálu dílen čtení

Uvědomila jsem si, že potřebuji dílny čtení zasadit do kontextu žákova vzdělávání obecně. To znamenalo přečíst si ŠVP a na jeho základě sestavit svůj tematický plán, ve kterém na sebe bude navazovat to, čemu chci žáky naučit v oboru (to znamená v gramatice, literatuře, potažmo v dějepise), s tím, co s nimi lze rozvíjet v dílně čtení. Viděla jsem mnoho souvislostí, které bylo třeba promyslet.

Dle čtenářského kontinua jsem si stanovila čtenářské dovednosti, které bych chtěla u žáků rozvíjet. Porovnávala jsem to, kam chci žáky vést, s tím, jak v dílnách čtení pracují jiní učitelé. Na základě toho se mi podařilo zformulovat sadu otázek (vycházela jsem z těch, které K. Sládková a J. Majerová zformulovaly pro 1. stupeň), se kterou v dílnách čtení pravidelně pracujeme. Žáci si po četbě vybírají jednu z otázek, na kterou odpovídají. Výběr otázek si zaznamenávají do svého portfolia, což je vede k tomu, aby si vybírali různé otázky, a tedy rozvíjeli různé čtenářské dovednosti.

Abychom docházelo k vědomému rozvíjení čtenářských dovedností, je potřebná podpora učitele. Během dílny čtení se při sdílení žáků doptávám, čímž je směřuji k hlubšímu zamyšlení nad četbou. Své odpovědi žáci písemně zaznamenávají, čímž mám

¹ <https://www.kellnerfoundation.cz/pomahame-skolam-k-uspechu/inspirace/ctenarske-kontinuum>

UČITELSKÉ ŘEMESLO

možnost se k jejich výkonům vracet, komentovat je jak pro žáky samotné, tak i pro sebe sama, a tím přemýšlet nad možnostmi, jak žáky rozvíjet dále. Umožňuje mi to všimnout si individuálního posunu žáků.

I já jako učitel se aktivně zapojuji do průběhu dílny čtení, to znamená, že čtu společně se žáky, jsem připravena sdílet své odpovědi. Zároveň tak modeluji, jak je možné nad četbou přemýšlet, co vše je možné v ní najít, jak je možné odpovídat na předložené otázky.

Kromě neměnné sady otázek v dílnách čtení pracuji s minilekcemi, ve kterých prostřednictvím společného textu žákům ukazuji, jak je možné uchopit zadání, jak je možné nad ním přemýšlet. Pro minilekce mohu volit takové texty, které souvisejí s tématy, kterých se dotýkáme v jiných předmětech, čímž dochází k dalšímu propojení dílen čtení s oborovým čtenářstvím. Všechny tyto dovednosti rozvíjené v dílnách čtení může žák zároveň výborně využívat, když čte informační nebo naučné texty v jiných předmětech, než je český jazyk.

Mgr. Jiřina Majerová, psycholožka, členka odborného týmu a pedagogická konzultantka projektu Pomáháme školám k úspěchu

Pomáháme
školám
k úspěchu

Mgr. Jindřiška Pokorná, učitelka češtiny a dějepisu na ZŠ Frymburk, pedagogická konzultantka projektu Pomáháme školám k úspěchu

Pomáháme
školám
k úspěchu